

Bryssel 30.5.2017
COM(2017) 247 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

EU:n uusi korkeakoulutussuunnitelma

{SWD(2017) 164 final}

1. UUTTA PONTTA KORKEAKOULUTUKSEEN EU:SSA

EU:n uusi korkeakoulutussuunnitelma

Eurooppa-hankkeen onnistuminen riippuu EU:n kyvystä tarjota kansalaisilleen parempi tulevaisuus. Tämä on yksi Euroopan tulevaisuutta koskevan komission valkoisen kirjan tärkeimmistä viesteistä¹. Tämä viesti on keskeisellä sijalla myös aloitteissa ”Investointi Euroopan nuorisoon”² ja ”Uusi osaamisohjelma Euroopalle”³. Niistä molemmista käy selkeästi ilmi, että tehokkaat koulutusjärjestelmät ovat perusta oikeudenmukaisille, avoimille ja demokraattisille yhteiskunnille sekä kestäväälle kasvulle ja työllisyydelle. EU:n sosiaalisten oikeuksien pilarissa⁴ ja viimeaikaisessa globalisaation hallintaa koskevassa keskusteluasiakirjassa⁵ koulutus ja osaaminen asetetaan yhdeksi eurooppalaisen yhteistyön prioriteeteista.

Tässä yhteydessä korkeakoulutuksella on ainutlaatuinen rooli. Kysyntä yhteiskuntaelämään aktiivisesti osallistuvista korkean osaamistason henkilöistä on kasvussa mutta myös muuttumassa. Ennusteiden mukaan vuoteen 2025 mennessä puolessa kaikista työpaikoista vaaditaan korkeaa osaamistasoa. Jo nyt on puutetta korkean osaamistason työvoimasta. Digitaaliteknologian myötä työpaikoista tulee yhä joustavampia ja monimutkaisempia. Yksilön ominaisuuksista nousevat aikaisempaa tärkeämpään asemaan yrittäjähenkisyys ja kriisinsietokyky sekä kyky hallinnoida monimutkaisia tietoja, ajatella itsenäisesti ja luovasti, viestiä tehokkaasti ja käyttää älykkäästi resursseja, myös digitaalisia. Euroopassa tarvitaan entistä enemmän huippuosaajia, jotka pystyvät kehittämään huipputeknologiaa ja tarjoamaan ratkaisuja, joista Euroopan tuleva hyvinvointi ja vauraus riippuvat. Lisäksi jokaisen meistä – myös korkea-asteen henkilöstön ja opiskelijoiden – on osallistuttava aktiivisemmin lähiyhteisönsä toimintaan ja edistettävä sosiaalista osallisuutta ja liikkuvuutta, jotta voidaan torjua kasvavaa yhteiskuntien polarisoitumista ja epäluottamusta demokraattisiin instituutioihin.

Vastatakseen näihin haasteisiin Eurooppa tarvitsee korkea-asteen oppilaitoksia ja järjestelmiä, jotka tuottavat tehokkaita tuloksia koulutuksen, tutkimuksen ja innovoinnin alalla ja verkostoituvat niitä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Korkeakoulutuksen uudistaminen kuuluu jäsenvaltioiden vastuualaan ja on osa niiden pyrkimyksiä luoda huippuluokan koulutusjärjestelmiä. EU voi auttaa jäsenvaltioita koulutuksen uudistamisessa. Tällä uudella suunnitelmalla korkeakoulutuksen uudistamiseksi⁶ pyritään varmistamaan, että EU:n aloitteet korkeakoulutuksen nykyaikaistamiseksi kohdentuvat kaikkein tärkeimpiin kysymyksiin. Lisäksi sen tavoitteena on helpottaa EU:n seuraavan rahoituskauden valmistelemista.

Hyödynnetään jo tehtyä työtä

¹ [COM\(2017\) 2025 final.](#)

² [COM\(2016\) 940 final.](#)

³ [COM\(2016\) 381 final.](#)

⁴ [COM\(2017\) 250 final.](#)

⁵ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-harnessing-globalisation_en

⁶ [COM\(2016\) 941 final.](#)

EU:lla on vankkaa kokemusta korkeakoulutuksen tukemisesta strategisen yhteistyön ja rahoitusohjelmien kautta. Talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso edistää uudistuksia, erityisesti koulutukseen liittyvien maakohtaisten suositusten kautta. Osana Eurooppa 2020 -strategiaa ja eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisia puitteita (ET 2020) neuvosto on päättänyt, että vuoteen 2020 mennessä 40 prosentilla nuorista aikuisista tulisi olla korkea-asteen tutkinto tai vastaava tutkinto. Tätä tavoitetta on tuettu jo vuodesta 2011 lähtien Euroopan korkeakoulutuksen nykyaikaistamissuunnitelmassa⁷, jossa annetaan strateginen suunta EU:n ja jäsenvaltioiden toimille. Sen tavoitteena on

- **kerätä tietopohjaa tuloksekkaasta toiminnasta korkeakoulutuksen alalla** (koulutuksen, tutkimuksen, innovoinnin ja järjestelmäsuunnittelun alalla). Tässä yhteydessä käytetään apuna selvityksiä ja asiantuntijaryhmiä sekä vertailuarvojen ja indikaattoreiden analysointia ja seuranta;
- **tukea yhteistyötä, keskinäistä oppimista ja kohdennettua strategista neuvontaa** julkisen vallan edustajien ja viranomaisten välillä korkeakoulutuksen alalla;
- **vahvistaa korkea-asteen oppilaitosten valmiuksia ja tuloksia**. Tämä toteutetaan rahoittamalla innovatiivisia yhteistyöhankkeita (Erasmus+ ja Horisontti 2020) laitosten ja niiden kumppaneiden välillä sekä investoimalla Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (ERI) kautta infrastruktuuriin, välineistöön, osaamisen kehittämiseen ja innovaatiohankkeisiin. Myös Euroopan investointipankin hankkeissa on tuettu investoimista korkeakoulutuksen infrastruktuuriin, muun muassa Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (ERI) kautta.
- **tukea korkea-asteen opiskelijoiden, henkilöstön ja tutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta**, jotta he voivat saada kokemusta ja kehittää osaamistaan (Erasmus+ ja Marie Skłodowska-Curie -toimet) sekä
- **vahvistaa yhteistyötä** korkeakoulutuksen, tutkimuksen ja liike-elämän välillä.

Kohdennetaan toimet tämänhetkisiin ja uusiin mahdollisuuksiin ja haasteisiin

Jäsenvaltiot, työmarkkinaosapuolet ja korkeakoulutuksen edustajat ovat tunnustaneet EU:n toimien myönteiset vaikutukset ja niihin liittyvän kansainvälisen ulottuvuuden. EU etenee suunnitellusti kohti tavoitettaan eli sitä, että 40 prosentilla nuorista aikuisista on korkea-asteen tutkinto. Eurooppalaisten korkeakoulutusjärjestelmien on kuitenkin – kuten vuonna 2016 järjestetystä julkisesta kuulemisesta, joka koskee tulevaa EU:n tukea korkeakoulutuksen alalla⁸, ilmenee – vastattava muun muassa seuraavansiin haasteisiin⁹:

- **Epäsuhta saatavilla olevan osaamisen ja työmarkkinoiden tarpeiden välillä:** monilla EU:n alueilla on puutetta tietyistä korkean osaamistason ammattilaisista¹⁰ niin

⁷ [COM\(2011\) 567 final](#).

⁸ Ks. [komission yksiköiden valmisteluasiakirjan liite II](#), joka on liitetty asiakirjaan ”Uusi osaamisohjelma Euroopalle”.

⁹ Ks. oheen liitetty komission yksiköiden valmisteluasiakirja.

¹⁰ Ks. *Skill shortage and surplus occupations in Europe* (CEDEFOP, 2016): ”Across the EU...[t]he top five are ICT professionals; medical doctors; science, technology, engineering and mathematics (STEM) professionals; nurses and midwives; and teachers.” Tilanne on erilainen eri alueilla.

tutkintojen kuin niihin liittyvän osaamisen laadun suhteen. Liian monella tutkinnon suorittaneella ei ole riittävästi perusosaamista (luku-, kirjoitus- ja laskutaito sekä digitaaliset taidot) eikä monialaisia taitoja (ongelmanratkaisutaito, viestintätaidot jne.), joita tarvitaan muuttuvassa maailmassa.

- **Sitkeässä olevat ja entisestään kasvavat yhteiskunnalliset erot:** sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevat ja maahanmuuttajataustaiset henkilöt aloittavat ja saattavat päätökseen korkeakoulutuksen edelleenkin paljon muita väestöryhmiä epätodennäköisemmin. Akateemista yhteisöä ja tutkinnon suorittaneita pidetään liian usein muusta yhteiskunnasta erillisinä. Opiskelualat ovat edelleen varsin eriytyneet sukupuolen mukaan.
- **Innovointivaje:** korkea-asteen oppilaitokset eivät useinkaan anna niiltä odotettua innovointipianosta laajempaan talouteen, varsinkaan niiden oman alueensa talouteen. Korkeakoulutuksen antama panos innovointiin vaihtelee huomattavasti EU:n alueesta toiseen.
- **Korkeakoulutusjärjestelmien eri osatekijät eivät aina toimi yhteen saumattomasti:** korkeakoulutuksen rahoitus-, kannustus- ja palkitsemismekanismeja ei aina ole suunniteltu niin, että palkitsisivat asianmukaisella tavalla tuloksellisesta opetuksesta, tutkimuksesta ja innovoinnista tai sosiaalisesta osallisuudesta ja aktiivisuudesta yhteiskuntaelämässä. Yhteistyö koulujen, ammattikoulujen ja aikuiskoulutuslaitosten kanssa on usein vähäistä.

2. ENSISIJAISET TOIMET

On korkea aika suunnata EU:n korkeakoulutukselle antama tuki uudelleen. Edellä mainittuihin neljään haasteeseen vastaamiseksi on ryhdyttävä vastaaviin EU:n tasolla tuettuihin ensisijaisiin toimiin seuraavasti:

1. puututaan osaamisen kohtaanto-ongelmaan ja edistetään huippuosaamista osaamisen kehittämisessä;
2. luodaan osallistavia ja verkostoituneita korkeakoulutusjärjestelmiä;
3. varmistetaan, että korkea-asteen oppilaitokset antavat panoksensa innovointiin;
4. tuetaan tehokkaita ja toimivia korkeakoulutusjärjestelmiä.

2.1 Puututaan osaamisen kohtaanto-ongelmaan ja edistetään huippuosaamista osaamisen kehittämisessä

On ryhdyttävä toimiin, jotta voidaan vastata kysyntään korkeasta osaamistasosta Euroopassa. Ensinnäkin on houkuteltava entistä useampia henkilöitä opiskelualoille, jotka antavat valmiudet ammatteihin, joissa työvoimasta on jo nyt tai tulee pian olemaan puutetta. Monissa EU:n jäsenvaltioissa on suurta kysyntää tutkinnon suorittaneista ns. STE(A)M-aloilla (luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet (taideala) ja matematiikka) sekä lääketieteen alalla ja opetusalailla¹¹. Toisekseen kaikkien opiskelijoiden on valitsemastaan opiskelualasta

¹¹ Ks. COM(2017) 228.

riippumatta hankittava monialaisia taitoja ja avaintaitoja, jos he haluavat menestyä elämässä. Erinomaiset digitaaliset taidot¹², laskutaito, itsenäinen työskentely, kriittinen ajattelu ja ongelmanratkaisukyky ovat entistä tärkeämpiä taitoja.

Se, minkä opiskelualan yksilö valitsee, riippuu henkilökohtaisesta motivaatiosta, saadusta ohjauksesta sekä oppimistarjonnan ja uranäkymien houkuttelevuudesta. Uranäkymät riippuvat tosin viime kädessä työnantajista ja laajemmin koko taloudesta, mutta koulutuksella on tässä yhteydessä keskeinen rooli. Koulut voivat motivoida oppilaita kiinnostumaan eri aineista, muun muassa matematiikasta ja luonnontieteistä, ja tarjota heille ohjausta. Koulut ovat avainasemassa myös silloin, kun on kyse naisten, vähemmistöjen ja muiden aliedustettujen ryhmien osuuden nostamisesta luonnontieteellisissä ja teknillisissä opiskelualoissa – ja tätä kautta myös vastaavissa ammateissa. Opinto-ohjaajien on hyödyllistä saada tietoa opiskelijoiden sijoittumisesta valmistumisen jälkeen, pitää yhteyttä entisiin opiskelijoihin ja olla tietoisia tulevaisuuden osaamistarpeista. Korkea-asteen oppilaitosten on huolehdittava siitä, että koulutuksen sisältö on ajantasaista. Niiden on myös tarjottava merkityksellisiä opinto-ohjelmia aloilla, joilla on osaamisvajetta, ja kehitettävä sellaisia oppimis- ja opetusmenetelmiä, joiden avulla opiskelijat voivat hankkia tarvittavaa osaamista monipuolisesti.

Hyvin suunnitellut korkea-asteen koulutusohjelmat ja opetussuunnitelmat, joiden keskiössä ovat opiskelijoiden oppimistarpeet, ovat ratkaisevan tärkeitä osaamisen tehokkaan kehittämisen kannalta. Kun saatavilla on laajempi kurssivalikoima, muun muassa kaksivuotisia tutkintoja¹³ ja jatkuvan ammatillisen kehittämisen mahdollisuus, korkeakoulutusjärjestelmät voivat vastata paremmin yksilöllisiin tarpeisiin. Tekniikka tarjoaa uusia tapoja jäsentää oppimista ja opetusta¹⁴, mikä lisää joustavuutta ja parantaa vuorovaikutusta opettajien ja opiskelijoiden välillä. Tällaisia uusia tapoja ovat muun muassa avoin oppiminen, verkko-oppiminen ja sulautuva oppiminen¹⁵. Oppimista voidaan tehostaa avointen oppimisresurssien ja oppimisanalytiikan¹⁶ avulla, mutta näitä menetelmiä ei vielä hyödynnetä riittävästi. Vaikka suuri osa korkea-asteen opetuksesta tapahtuu tutkimusta tekevissä laitoksissa, itse tutkimusta ei hyödynnetä riittävästi opetuksessa eivätkä opiskelijat useinkaan osallistu tutkimustyöhön. Tämä rajoittaa opiskelijoiden mahdollisuuksia tutkia ajankohtaisia aiheita ja kehittää tutkimusosaamistaan. Uudenlaisia ratkaisuja tähän ongelmaan tarjoaa digitaalipohjainen avoin tiede¹⁷.

Korkea-asteen opiskelijoilla olisi oltava mahdollisuus hankkia osaamista ja kokemusta **toiminnasta, jossa ratkotaan käytännön ongelmia**, sekä osallistua työssäoppimiseen ja mahdollisuuksien mukaan myös kansainväliseen liikkuvuuteen. **Työnantajien kanssa tehtävä yhteistyö** voi auttaa korkea-asteen oppilaitoksia parantamaan opetussuunnitelmiaan

¹² <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp>

¹³ Lyhyen syklin kurssit (EQF 5).

¹⁴ <https://ec.europa.eu/jrc/en/open-education>

¹⁵ Sulautuvalla oppimisella tarkoitetaan yleensä verkko-oppimisen ja luokahuoneopetuksen yhdistelmää.

¹⁶ Tällä tarkoitetaan oppijoita ja heidän ympäristöään koskevia tietoja, joiden avulla tunnistetaan yksilölliset oppimistarpeet.

¹⁷ Avoin tiede on nimitys liikkeelle, joka saattaa tieteellisen tutkimuksen ja datan kaikkien saataville.

ja tehostamaan niiden toteuttamista. Tämä puolestaan lisää opiskelijoiden mahdollisuuksia osallistua korkealaatuiseen työssäoppimiseen.

Laadukkaiden opinto-ohjelmien suunnittelu, kehittäminen ja toteuttaminen ei ole helppoa. **Pätevä opetushenkilöstö** on tässä yhteydessä ratkaisevan tärkeä. Liian monet korkea-asteen opettajat ovat saaneet vain vähän pedagogista koulutusta tai he eivät ole saaneet sitä lainkaan. Lisäksi järjestelmällinen investoiminen opettajien jatkuvaan ammatilliseen kehittämiseen on edelleen enemmän poikkeus kuin sääntö. Kansalliset ja laitosten strategiat pätevien opettajien uramahdollisuuksien ja palkitsemisen parantamiseksi ovat yleistyneet mutta vielä kaukana normista.

Komissio aikoo

1. käynnistää **eurooppalaisen aloitteen korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden sijoittumisesta**, jotta sekä kansallisella että EU:n tasolla voidaan lisätä tietämystä tutkinnon suorittaneiden urakehityksestä ja jatkokoulutuksesta. Aloitteesta saatavilla tuloksilla puolestaan voidaan parantaa uraohjausta, ohjelmien suunnittelua, laitosten strategioiden laadintaa ja päätöksentekoa. Neuvoston suositusta¹⁸, joka esitetään osana tätä toimenpidepakettia, tuetaan EU:n laajuisella selvityksellä tutkinnon suorittaneista ja EU:n tason yhteistyöllä. Tavoitteena on parantaa kansallisia mekanismeja tutkinnon suorittaneiden sijoittumisen seuraamiseksi;
2. käynnistää laajamittaisen **EU STE(A)M -koalition**¹⁹, joka koostuu erilaisista koulutusalan toimijoista sekä yksityisen ja julkisen sektorin työnantajista. Tavoitteena on edistää merkityksellisten STE(A)M-aineiden opiskelua ja nykyaikaistaa STE(A)M-ohjelmaa ja muita opetussuunnitelmia, muun muassa lisäämällä monialaisten ohjelmien lukumäärää ja tiivistämällä yhteistyötä asiaa koskevien tiedekuntien ja korkea-asteen oppilaitosten välillä;
3. edistää työharjoitteluiden nivomista osaksi korkeakoulutusohjelmia ECTS-pisteillä, lujittaa edelleen **Erasmus+ -yrittäjäkonsortioita**, jotta saatavilla on enemmän korkealaatuista työharjoittelupaikkoja, ja tukea **Erasmus+-opiskelijoiden työharjoittelupaikkoja**, joissa ovat erityisenä painopisteenä digitaaliset taidot²⁰;
4. kehittää ja ottaa käyttöön **mallin valmiuksista hyödyntää digitaalitekniikkaa**, jotta korkea-asteen oppilaitosten, niiden henkilöstön ja opiskelijoiden on helpompi käyttää digitaalisia oppimisstrategioita ja hyödyntää huipputekniikan mahdollisuuksia, kuten oppimisanalytiikkaa. Tässä yhteydessä annetaan **ohjeistusta avoimen oppimisen aloitteista**;

¹⁸ Ehdotus koskee niin korkea-asteen kuin ammatillisen koulutuksen tutkinnon suorittaneita sekä niitä, jotka jättävät opinnot kesken.

¹⁹ Toimet perustuvat tähänastisiin EU:n hankkeisiin, kuten EU STEM -koalitioon. Siirtyminen STEM-aineista STEAM-aineisiin kuvastaa sitä tosiseikkaa, että alojenväliset lähestymistavat ovat entistä tärkeämpiä korkeakoulutuksen alalla. STEM-aineiden sekä taiteen ja muotoilun välinen vuorovaikutus on merkittävä innovaatioiden ja luovuuden edistäjä.
Ks. COM(2017) 228. Esimerkkinä voidaan mainita Horisontti 2020 -ohjelmasta tuettu digitaalitekniikan mahdollisuuksia koskeva pilottihanke (*Digital Opportunity*).

5. antaa enemmän **strategista tukea korkea-asteen opetushenkilöstölle, tohtorintutkintoa tekeville ja tohtorintutkinnon suorittaneille Erasmus+-ohjelman kautta**, jotta heidän on helpompi kehittää pedagogista ja opetussuunnitelmien laadintaan liittyvää osaamista. Tämä toteutetaan tarjoamalla kohdennettuja mahdollisuuksia osallistua henkilöstöliikkuvuuteen pedagogisen koulutuksen tarkoituksessa ja tiivistämällä opettajankoulutuskeskusten välistä yhteistyötä kaikkialla EU:ssa.

2.2. Luodaan osallistavia ja verkostoituneita korkeakoulutusjärjestelmiä

Korkeakoulutuksen on annettava panoksensa Euroopan **sosiaalisiin ja demokratiaan kohdistuviin haasteisiin** vastaamiseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että korkeakoulutuksen on oltava osallistavaa ja otettava avoimesti vastaan kaikki lahjakkaat yksilöt heidän taustastaan riippumatta²¹. Korkea-asteen oppilaitokset eivät myöskään saa olla ”norsunluutorneja” vaan niiden on oltava kansalaislähtöisiä oppimisyhteisöjä, jotka verkostoituvat niitä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Yksi akateemisen yhteisön ja opiskelijoiden tärkeimmistä tehtävistä on puolustaa empiirisiä tosiseikkoja ja empiiristä näyttöä ja viestiä tutkimustuloksista tehokkaasti ja laajasti.

Korkeakoulutuksen aloittavan ja päätökseen saattavan opiskelijapopulaation profiiliin olisi heijastettava laajempaa yhteiskuntaa. Tämän saavuttaminen edellyttää toimenpiteitä julkiselta vallalta, kouluilta ja korkea-asteen oppilaitoksilta. Yhteiskuntaryhmiltä, jotka ovat kaikkein heikoimmin edustettuina korkeakoulutuksessa, puuttuu muita todennäköisemmin perustaitoja (luku-, kirjoitus- ja laskutaito sekä digitaaliset taidot), kokemusta itsenäisestä oppimisesta ja selkeä käsitys siitä, mitä korkeakoulutus pitää sisällään. **Korkea-asteen oppilaitosten, koulujen ja ammatillisen koulutuksen tarjoajien on tehtävä järjestelmällistä yhteistyötä**, jotta opiskelijoita voidaan valmistella ja ohjata heidän taustansa sijaan heidän kykyjensä mukaisesti ja jotta voidaan tarjota joustavia oppimisväyliä eri koulutustyyppien välillä. Riittävä uraneuvonta ja mentorointi ovat tässä yhteydessä ratkaisevan tärkeitä.

Jotta korkeakoulutusjärjestelmät olisivat osallistavia, on myös tärkeää luoda **eri taustoista tuleville opiskelijoille oikeanlaiset edellytykset menestyä**. Kyse ei ole ainoastaan taloudellisen tuen tarjoamisesta muita heikommassa asemassa oleville, vaikka taloudellinen tuki onkin välttämätön pienituloisista väestöryhmistä tuleville henkilöille. Opintojen menestyksekkään päätökseen saattamisen edistämiseksi korkeakoulutuksen tarjoajien olisi tarkasteltava opetuksen ja arvioinnin organisointia kokonaisvaltaisesti, järjestettävä opiskelijoille mentorointia ja tarjottava sekä akateemista että muuta tukea²². Korkea-asteen oppilaitosten kampusten olisi oltava kaikille opiskelijoille turvallisia paikkoja, joissa ei suvaita sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa eikä syrjintää. Ongelmien varhainen havaitseminen on erittäin tärkeää opiskelijoiden tarvitseman tuen tunnistamiseksi. Lisäksi erityisesti aikuisten on helpompi hakeutua korkeakoulutukseen, jos opiskeluvaihtoehtoja joustavoitetaan (osa-aikainen opiskelu tai verkko-opiskelu) ja jos aiemmin hankitut tiedot hyväksytään entistä laajemmin osaksi tutkintoa. Strategiat, joiden avulla muita heikommassa

²¹ YK:n kestävä kehityksen tavoite 4: ”Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet”.

²² Myös opettajille on tarjottava koulutusta kulttuurisesta monimuotoisuudesta työympäristössä.

asemassa olevien opiskelijoiden on helpompi aloittaa ja saattaa päätökseen korkeakoulutus, ovat hyvä keino saavuttaa nämä tavoitteet.

Poistamalla **esteet akateemisen yhteisön ja muun yhteiskunnan väliltä** opiskelijoita voidaan auttaa kehittämään **sosiaalisia taitoja ja kansalaistaitoja**²³. Eräät laitokset ovat profiloitumassa ”kansalaisyliopistoiksi”: ne sisällyttävät paikallisia, alueellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä osaksi opetussuunnitelmaansa, ottavat paikallisyhteisöt mukaan opetus- ja tutkimushankkeisiin, tarjoavat aikuiskoulutusta sekä viestivät ja verkostoituvat paikallisyhteisöjen kanssa. Hyvin organisoitu vapaaehtoistyö tai yleishyödyllinen työ voi olla erityisen tehokas tapa auttaa oppilaita keräämään käytännön kokemusta ja kehittämään osaamista laajemmin. Korkea-asteen oppilaitosten olisi oltava mukana kehittämässä kaupungejaan ja alueitaan joko osallistumalla kehitysstrategioihin, tekemällä yhteistyötä yritysten, viranomaisten ja vapaaehtoissektorin kanssa tai edistämällä julkista keskustelua yhteiskunnallisista kysymyksistä. Olisi luotava kannustimia ja palkitsemismekanismeja toiminnan ulottamiseksi akateemista yhteisöä pidemmälle paikallisilla kielillä, myös osana urakehitystä.

Komissio aikoo

6. tarjota Erasmus+-ohjelmasta tukea, jotta korkea-asteen oppilaitosten on helpompi kehittää ja toteuttaa **integroituja laitosstrategioita osallisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja opinnoissa menestymisen edistämiseksi** aina opintojen aloittamisesta tutkinnon suorittamiseen saakka. Tämä saavutetaan muun muassa tekemällä yhteistyötä koulujen ja ammatillisen koulutuksen tarjoajien kanssa;
7. edistää **joustavien ja moduulimuotoisten kurssien kehittämistä ja testausta**, jotta korkea-asteen opintojen aloittamista voidaan tukea niiden erityisten painopisteiden mukaisesti, joista on sovittu Erasmus+-ohjelman strategisissa kumppanuuksissa;
8. tukea korkea-asteen oppilaitoksia, jotka – olemassa olevien myönteisten esimerkkien perusteella – haluavat **myöntää ECTS-pisteitä opiskelijoille vapaaehtoistyöstä ja yleishyödyllisestä työstä**;
9. edistää **pakolaisten tutkintojen tunnustamista**, jotta heidän on helpompi päästä korkeakoulutuksen piiriin. Toimien on tarkoitus perustua käynnissä olevaan Erasmus+-hankkeeseen. Se tarjoaa käytännön ohjeistusta ja kattaa NARIC-keskusten²⁴ ja sidosryhmien välisiä vertaisneuvontatoimia ja verkko-opetusmoduuleja. Toimilla täydennetään välinettä, jolla kartoitetaan kolmansien maiden kansalaisten osaamisprofiilia (*Skills Profile Tool*).

2.3 Varmistetaan, että korkea-asteen oppilaitokset antavat panoksen innovointiin

Monet korkea-asteen oppilaitokset kehittävät paraikaa **uusia ratkaisuja taloudellisiin, sosiaalisiin ja ympäristöön liittyviin ongelmiin**. Ei ole helppo tehtävä varmistaa, että nämä pyrkimykset on kohdennettu oikein ja että ne auttavat vastaamaan sekä välittömiin että pitkän

²³ Ks. avaintaitojen eurooppalainen viitekehys.

²⁴ NARIC = tutkintotodistusten akateemisen tunnustamisen kansallinen tiedotuskeskus.

aikavälin haasteisiin. Innovointi on talouskasvun tärkein taustatekijä. Tutkimuslaitokset, tutkimusintensiiviset yliopistot ja ammattikorkeakoulut antavat kukin panoksensa innovointiin eri tavoilla, jotka kuitenkin ovat toisistaan riippuvaisia, ja eri maantieteellisillä alueilla ja niiden rajojen yli. Jotta korkeakoulutuksen panosta innovointiin voitaisiin lisätä, on toteutettava toimia kaikilla korkea-asteen oppilaitosten toiminta-aloilla: opetuksessa, tutkimuksessa ja yhteistyössä muun maailman kanssa. Laitosten on luotava ulospäin suuntautunut innovointi- ja yrittäjyyskulttuuri.

Uteliaisuus, luovuus ja aloitteellisuus synnyttävät uusia ideoita ja keksintöjä. Kaikkien edistyneemmän oppimisen muotojen olisi pyrittävä antamaan opiskelijoille valmiudet ymmärtää uusia käsitteitä, ajatella kriittisesti ja luovasti sekä toimia yrittäjähenkisesti, jotta voidaan kehittää ja soveltaa uusia ideoita. **Korkealaatuiset jatko-opinnot ja tohtorinkoulutus** ovat tässä yhteydessä ratkaisevia tekijöitä. Ne tuottavat tutkijoita, kehittäjiä ja ”innovaatiojohtajia”, jotka edistävät tieteellisiä keksintöjä ja uusia ideoita ja ottavat niitä käyttöön. Yhdysvaltoihin ja Japaniin verrattuna EU:ssa on liian vähän tohtorintutkimuksen suorittaneita, jotka työskentelevät akateemisen yhteisön ulkopuolella. Korkea-asteen oppilaitosten on käännettävä tällainen kehityssuunta korostamalla tohtorinkoulutusohjelmissa tietämyksen käytännön soveltamista ja vuorovaikutusta tulevien työnantajien kanssa.

Korkea-asteen oppilaitosten olisi myös otettava suurempi rooli paikallis- ja aluekehityksessä. EU investoi aluekehitykseen innovoinnin kautta **älykkään erikoistumisen** (*Smart Specialisation*) periaatteen mukaisesti: painopiste asetetaan alueellisiin investointeihin ja innovaatiopyrkimyksiin suuren kasvupotentiaalin aloilla. Korkea-asteen oppilaitosten olisi helpotettava akateemisen yhteisön, yrittäjien ja viranomaisten välistä verkostoitumista. Näin voidaan linjata koulutustarjonta älykkään erikoistumisen strategioiden avulla yksilöityihin tarpeisiin, tarttua innovointimahdollisuuksiin ensisijaisilla aloilla ja auttaa paikallisia yrityksiä ja muita organisaatioita ymmärtämään ja hyväksymään uusia ajattelutapoja. Kaiken tämän olisi tapahduttava osana laajempaa kulttuurista muutosta, jossa korkea-asteen oppilaitoksista tulee **”yrittäjähenkisiä toimijoita”**. EU:n tukema HEInnovate²⁵ on väline, jolla innovointi ja yrittäjyys voidaan nivota keskeiseksi osaksi laitoksen yleistä strategiaa. Huippuosaamismerkki puolestaan tarjoaa uudenlaisen mahdollisuuden investoida tutkimukseen ja innovointiin²⁶.

Huomisen innovaatiot riippuvat siitä, millaista tutkimusta tänä päivänä tehdään ja onko saatavilla luovia kykyjä, jotka toteuttavat tutkimustulokset käytännössä. Julkisen vallan ja korkeakoulutusjärjestelmien on tehtävä älykkäitä investointeja, jotta voidaan kehittää aloja, joilla jo on edellytyksiä mullistavan tutkimuksen tekemiseksi. Huippututkimuksen tekeminen edellyttää kansainvälistä yhteistyötä ja liikkuvuutta, jotka ovat yksi Horisontti 2020 -ohjelman avainaloista. EU voi edistää **huippututkimuskeskusten vahvistamista** useammilla alueilla Euroopassa ja tieteen edistymisen muuntamista markkinakelpoisiksi innovaatioiksi.

Komissio aikoo

²⁵ <https://heinnovate.eu>

²⁶ Huippuosaamismerkki on laatumerkki, jonka Euroopan komissio myöntää huippuluokan tutkimus- ja innovointihanke-ehdotuksille, jotka on jätetty ja arvioitu myönteisesti Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä mutta joita ei tueta resurssien puutteen vuoksi (https://ec.europa.eu/research/soe/index.cfm?pg=opportunities_msca).

10. ulottaa Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) **alueellisen innovaation ohjelman (EIT–RIS)** mallin ja EIT-laatumerkin²⁷ useampiin yliopistoihin ja useammille alueille, jotta voidaan edistää **yrittäjyyden ja innovointiosaamisen** kehittämistä sekä valmistaa korkea-asteen tutkinnon suorittaneita ja tohtorintutkintoa tekeviä paremmin työskentelyyn innovatiivisissa yrityksissä;
11. tukea **luovuutta ja innovointia edistävien opetusmenetelmien** edelleen kehittämistä ja testausta korkeakoulutuksen alalla OECD:n ja Euroopan komission välisen yhteistyön²⁸ pohjalta;
12. laajentaa **HESS-hankkeen**²⁹ (*Higher Education for Smart Specialisation*) käyttöönottoa. Tarkoituksena on antaa viranomaisille neuvontaa, jotta korkea-asteen oppilaitokset – ja mahdollisuuksien mukaan myös EIT:n osaamis- ja innovointiyhteisöt (KIC:t) – voidaan ottaa tiiviisti mukaan älykkään erikoistumisen strategioiden suunnitteluun ja toteuttamiseen;
13. kehittää **Marie Skłodowska-Curie -toimien** yhteydessä mahdollisuuksia, joiden avulla voidaan kaventaa tutkimus- ja innovointikuilua eri jäsenvaltioiden ja alueiden välillä ja vähentää ”aivovuotoa” muita vähemmän kehittyneiltä alueilta;
14. lisätä EU:n tukeakorkea-asteen oppilaitosten ja yritysten väliselle yhteistyölle. Tässä yhteydessä tehdään puolivuositaisesta yliopistojen ja yritysten välisestä foorumista (*University Business Forum*) yhteyspiste korkea-asteen oppilaitoksia koskevalle tietojenvaihdolle ja aluekehitykselle Euroopan tasolla ja edistetään **alueellisten ja kansallisten yliopistojen ja yritysten välisten foorumien** perustamista kaikkialla EU:ssa.

2.4. Tuetaan tehokkaita ja toimivia korkeakoulutusjärjestelmiä

Korkea-asteen oppilaitosten ja koulutusjärjestelmien kyky vastata Euroopan tarpeisiin riippuu siitä, onko saatavilla riittävästi henkilöresursseja ja rahoitusta, ja siitä, käytetäänkö kannustin- ja palkitsemismekanismeja tehokkaasti. Useimmissa EU:n jäsenvaltioissa julkinen valta on edelleen korkeakoulutuksen ensisijainen rahoittaja. Julkisella vallalla on joka tapauksessa keskeinen rooli **asetettaessa kannustimia, tavoitteita ja laatustandardeja** korkeakoulutuksen alalla.

Koska korkeakoulutusjärjestelmille annetaan nyt aiempaa useampia tehtäviä, julkisen vallan ja korkea-asteen oppilaitosten on vaikeampi määrittää, mikä on paras keino **kohdentaa ja tasapainottaa investointeja**. Yksi kysymyksistä kuuluu, voitaisiinko ja pitäisikö korkeakoulutusta rahoittaa enemmän yksityisen sektorin varoilla. Lisäksi olisi ratkaistava se, millaiset rahoitusjärjestelmät kannustavat korkeakoulutusjärjestelmiä tuottamaan sitä, mitä yhteiskunta tarvitsee, ja miten tehokkuuden, vaikuttavuuden ja tasapuolisuuden periaatteet voidaan sovittaa yhteen. Monet jäsenvaltiot testaavat paraikaa tuloperusteista rahoitusta ja laitossopimuksia, joissa vahvistetaan, mitkä tavoitteet yksittäisten oppilaitosten on

²⁷ <https://eit.europa.eu/activities/education/eit-label>

²⁸ CREASSESS-hanke.

²⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/hess> .

saavutettava julkisen rahoituksen vastineena. Vaikka näiden toimien alustavat tulokset ovat lupaavia, on vaikeaa määritellä, mitkä indikaattorit ovat riittävän laajoja edistyksen mittaamiseksi.

Yleistä rahoitusjärjestelmää koskevien rakennetoimenpiteiden lisäksi muutamat maat ovat ottamassa käyttöön kohdennettuja kannustimia, joilla voidaan parantaa korkeakoulutuksen tiettyjä osa-alueita. **Laadukkaan opetuksen arvostuksen ja siihen liittyvän palkitsemisen** lisäämiseksi jotkin maat ovat ottaneet käyttöön uudentyyppisiä opetusapurahoja ja huippuopetuskehyksiä. Eräillä muilla aloitteilla pyritään lujittamaan opetuksen ja tutkimuksen välisiä suhteita siten, että laatukehikset ja rahoitusjärjestelmät integroidaan niihin entistä paremmin³⁰. Myös rahoitusaloitteita on käynnistetty suhteiden luomiseksi korkea-asteen oppilaitosten ja ulkoisten kumppaneiden välillä. Tavoitteena on edistää tutkimuspohjaista opetusta, tukea monialaista koulutusta ja tutkimusta sekä sisällyttää opetukseen konkreettista innovointia.

Niin kauan kuin korkea-asteen oppilaitokset toimivat viranomaisten luomissa puitteissa (rahoitus, akkreditointi ja laadunvarmistus), resurssien kohdentamisella ja kannustimien luomisella oppilaitosten *sisällä* on suurta merkitystä. Hyvät johtamistavat sekä tehokas **sisäinen yhteistyö ja resurssienhallinta** ovat entistä tärkeämpiä, kun laitosten tehtäväkirjo laajenee ja kun painopiste siirtyy aikaisempaa enemmän suorituskyvyn mittaamiseen ja osoittamiseen.

Komissio aikoo

15. käynnistää **korkeakoulutusjärjestelmien rahoitus-, kannustin- ja palkitsemisrakenteita koskevan arvioinnin** yhteistyössä OECD:n kanssa ja laajentaa ohjelmaa, joka koskee **EU:n jäsenvaltioille annettavaa vertaisneuvontaa**, kun on kyse kannustin- ja rahoitusjärjestelmien laadukkaasta suunnittelusta korkeakoulutuksen alalla;
16. varmistaa, että tutkijoita rohkaistaan hakeutumaan opetustehtäviin ja/tai koulutetaan niihin osana **Marie Skłodowska-Curie -toimia**.

3. VIRTAVIIVAISTETAAN KORKEAKOULUTUKSEEN ANNETTAVAA EU:N TUKEA

Parannetaan EU:n toimien ja rahoituksen koordinointia edistyksen saavuttamiseksi

Tässä asiakirjassa esitetyt prioriteetit havainnollistavat, miten tiiviisti korkeakoulutuksen tehtävät kytkeytyvät toisiinsa koulutuksen, tutkimuksen, yhteiskunnan ja innovoinnin alalla, jotka ovat osaamisyhteiskunnan kierremallin neljä osaa³¹. Jotta korkeakoulutusjärjestelmät toimisivat tehokkaasti, nämä kytkökset on otettava huomioon ja niitä on vahvistettava yksittäisten korkea-asteen oppilaitosten strategioissa, kansallisessa ja alueellisessa korkeakoulutuspolitiikassa ja EU:n tason toimissa.

Tuetaan tietopohjaa päätöksentekoa ja käytännön toimia varten

³⁰ Joissakin tutkimusalan rahoitusjärjestelmissä tutkimuksen käyttö opetuksessa on yksi valintaperusteista.
³¹ Ks. neloskierremallin kuvaus ohkeen liitettyssä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa.

Kun korkeakoulutuksen toimenpiteiden, järjestelmien ja yksittäisten laitosten suorituskykyä mitataan vertailukelpoisella tavalla, saadaan selville siitä, mikä toimii ja mikä ei. Tältä pohjalta voidaan käynnistää keskusteluita kansallisissa järjestelmissä ja laitoksissa ja luoda perusta paremmille ratkaisuille.

Tietopohjan vahvistamiseksi ja parantamiseksi korkeakoulutuksen alalla komissio aikoo

17. optimoida synergia EU:n eri tietovälineiden välillä luomalla **korkeakoulutuksen tietokeskuksen**. Kokoamalla yhteen eurooppalainen korkeakoulurekisteri (ETER)³², U-Multirank³³ ja ehdotettu pilottivaihe, joka koskee selvitystä tutkinnon suorittaneiden sijoittumisesta, voidaan parantaa tietojen laatua, vertailtavuutta ja keruuta sekä indikaattoreita ja tehdä johtopäätöksiä korkeakoulutusta koskevien EU:n tietovälineiden tähänastisesta toimivuudesta;
18. lujittaa **Eurydice-verkon** työtä ja tiivistää komission **yhteistyötä OECD:n kanssa** sekä sen jäsenmaiden kanssa korkeakoulutuksen, tutkimuksen ja innovoinnin alalla, jotta voidaan välttää toimien päällekkäisyys ja hyötyä yhteisistä toimista.

Varmistetaan, että saatavilla olevat resurssit käytetään strategiaan investointeihin korkeakoulutuksen alalla

Erasmus+ rahoituksen lisäksi korkeakoulutukseen on osoitettu huomattavasti määrärahoja **Euroopan rakenne- ja investointirahastoista (ERI)** eri puolilla EU:ta, erityisesti vähemmän kehittyneillä alueilla³⁴. HESS-hanke³⁵ on tärkeä osa komission strategiaa, jonka tavoitteena on auttaa korkea-asteen oppilaitoksia optimoimaan resurssinsa. Näin voidaan vahvistaa niiden vaikutuksia alueelliseen talouteen ja innovointikapasiteettiin. Lisäksi **Euroopan strategisten investointien rahaston (EFSD)** avulla pyritään luomaan kannustimia yksityisille investoinneille tiettyihin korkeakoulutustoimiin, jotka tarjoavat hyviä tuottonäkymiä mutta eivät kiinnosta perinteisiä yksityisen sektorin lainanantajia.

Edistetään kansainvälistä yhteistyötä, vaihtoa ja liikkuvuutta laadun parantamiseksi

Komissio pyrkii varmistamaan toimillaan, että koulutuksen, tutkimuksen ja innovoinnin alan hyviä käytänteitä ja uusinta kehitystä levitetään ja sovelletaan mahdollisimman laajasti Euroopassa ja koko maailmassa. Tätä **ideoiden levittämistä kansainvälisellä tasolla** edistävät opiskelijoiden, tutkijoiden, henkilöstön, laitosten ja julkisen vallan välinen **yhteistyö**, yksilöiden **liikkuvuus** ja tuki, jota annetaan kansainvälistymiselle kotimaassa (*Internationalisation at Home*) eurooppalaisissa korkea-asteen oppilaitoksissa. Tämä puolestaan auttaa laitoksia kansainvälistymään ja torjumaan ”aivovuotoa”.

EU:n korkea-asteen koulutus- ja tutkimusohjelmat suuntautuvat yhä enemmän kansainväliseen yhteistyöhön. Tämä osoittaa, että tarvitaan laajaa asiantuntemusta, jotta

³² https://ec.europa.eu/education/resources/european-tertiary-education-register_fi

³³ <http://www.umultirank.org/#!/home?trackType=home>

³⁴ Vuoteen 2020 mennessä on tarkoitus kohdentaa lähes 13 miljardia euroa rakenne- ja investointirahastojen varoja korkeakoulutukseen ja julkisen tutkimuksen infrastruktuuriin.

³⁵ *Higher Education for Smart Specialisation*.

voidaan ratkaista monimutkaisia maailmanlaajuisia ongelmia. Komissio aikoo myös jatkossa helpottaa opiskelija- ja henkilöstöliikkuvuutta varmistamalla, että jäsenvaltiot panevat täytäntöön uudelleenlaaditun direktiivin opiskelijoista ja tutkijoista³⁶, ja edistämällä sähköistä tietojenvaihtoa eurooppalaisten korkea-asteen oppilaitosten sekä vaihto-opiskelijoiden ja -henkilöstön välillä. Vuonna 2018 pidettävää Bolognan prosessin ministerikokousta silmällä pitäen komissio aikoo kutsua EU:n jäsenvaltiot keskustelemaan eurooppalaisella korkeakoulutusalueella tehtävän yhteistyön tulevasta suunnasta.

Valmistellessaan **seuraavaa monivuotista EU:n talousarviota** komissio aikoo tarkastella yhdessä jäsenvaltioiden kanssa EU:n tulevia yhteisiä tavoitteita koulutuksen, tutkimuksen ja innovoinnin alalla. Se pyrkii myös tiivistämään yhteistyötä näillä aloilla, jotta tässä tiedonannossa esitetyt tavoitteet voidaan saavuttaa.

Komissio aikoo

19. yksinkertaistaa opiskelijaliikkuvuutta laajentamalla olemassa olevia Erasmus+-hankkeita³⁷ **opiskelijatietojen sähköisen vaihdon** osalta ja tutkia mahdollisuutta luodasähköisiä **opiskelijoiden tunnistusjärjestelmiä**, jotta opiskelijapalvelut ja -tiedot olisivat käytettävissä rajatylittävästi;
20. käynnistää **Erasmus+-ohjelman väliarvioinnin** yhteydessä keskustelun jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa siitä, miten opiskelijoita, henkilöstöä, laitoksia ja korkeakoulutusjärjestelmiä voitaisiin tukea tehokkaammin.

4. PÄÄTELMÄT JA SEURAAVAT VAIHEET

Tämän uuden korkeakoulutussuunnitelman täytäntöönpano edellyttää sidosryhmien välistä yhteistyötä sekä korkeakoulutuksen alalla että sen ulkopuolella. Komissio aikoo käynnistää vuoropuhelun edellä esitettyjen toimien toteuttamisesta ja – kuten tähänkin saakka – kuulla sidosryhmiä, jäsenvaltioita, Euroopan parlamenttia, alueiden komiteaa, talous- ja sosiaalikomiteaa sekä Euroopan investointipankkiryhmiä, jotta tätä korkeakoulutussuunnitelmaa voidaan edistää ja jotta se voidaan linjata nykyisten ja tulevien EU:n rahoitusohjelmien prioriteettien kanssa.

Tämä uusi korkeakoulutussuunnitelma on osa komission laajempaa strategiaa nuorten aikuisten tukemiseksi ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin vahvistamiseksi. Uudella korkeakoulutussuunnitelmalla täydennetään tiedonantoa, joka koskee koulujen kehittämistä ja huipputason opetusta, sekä Euroopan solidaarisuusjoukot -hanketta. Siinä myös tunnustetaan, että korkeakoulutus on ratkaisevan tärkeä osatekijä vauraan, osallistavan ja demokraattisen yhteiskunnan luomisessa. Toteuttaessaan uutta korkeakoulutussuunnitelmaa komission, jäsenvaltioiden ja sidosryhmien on hyvä pitää mielessään tämä päämäärä.

³⁶ Direktiivi (EU) 2016/801.

³⁷ <https://www.erasmuswithoutpaper.eu/>, <http://europeanstudentcard.eu/>, <http://www.emrex.eu>